

Spółeczna odpowiedzialność organizacji. Polityczna poprawność czy obywatelska postawa?

pod redakcją
Zdzisława Pizsa
Magdaleny Rojek-Nowosielskiej

Recenzenci: Robert Rauziński, Adam Karol Szalkowski, Agata Zagórska,
Zofia Zymonik

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Comp-rajt

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695- 163-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
-------------	----

Część 1. Współczesne wyzwania i dylematy rozwoju społecznej odpowiedzialności organizacji

---

Halina Zboroń: Dyskurs o społecznej odpowiedzialności ekonomistów (z kryzysem w tle)	15
Magdalena Rojek-Nowosielska: Modelowe ujęcie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw	30
Tomasz Brzowski: Ciągłe doskonalenie zintegrowanych systemów zarządzania w aspekcie społecznej odpowiedzialności	40
Piotr Rogala: Obywatel jak metafora organizacji społecznie odpowiedzialnej	48
Adrian Pyszka: Wykorzystanie sprzeczności w firmach do budowy dynamicznego modelu CSR	54
Katarzyna Bachnik: Kulturowo-etyczny wymiar społecznej odpowiedzialności biznesu	66
Kazimierz Banasiewicz: Zależność przejawów odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstwa od fazy cyklu życia organizacji	75
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn: Innowacyjność i ryzyko w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu	84

Część 2. Społeczna odpowiedzialność organizacji w wybranych aspektach polityki społecznej

---

Zdzisław Pisz: Polityka społeczna w przedsiębiorstwach i społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw w Polsce w okresie przekształceń systemowych	93
Janusz Reichel: Społeczna odpowiedzialność organizacji z różnych sektorów	104
Mirosław Grewiński: Związki wielosektorowej polityki społecznej z koncepcją społecznie odpowiedzialnego biznesu	111
Stanisław Kamiński: Partnerstwo publiczno-prywatne jako forma relacji międzysektorowych	119
Andrzej Sztando: Niedostatki społecznej odpowiedzialności władz gmin w planowaniu strategicznym rozwoju lokalnego	128
Joanna Szczepaniak: O idei społecznej odpowiedzialności rodziny jako podmiotu polityki społecznej – kilka refleksji i uwag	139

Część 3. Społeczna odpowiedzialność biznesu w opiniach i praktyce przedsiębiorstw w Polsce

---

Ewa Stawicka: Subiektywna ocena koncepcji społecznej odpowiedzialności w opinii przyszłych przedsiębiorców	159
Joanna Krasodomska: Społeczna odpowiedzialność w praktyce polskich przedsiębiorstw i kształceniu studentów	166
Paweł Chlipała: Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw w Polsce – wyniki analizy kampanii CSR	177
Anna Szcześniak: „Przedsiębiorstwa <i>Fair Play</i> ” – praktyczny wymiar społecznej odpowiedzialności biznesu	185
Janusz Kroik, Jan Skonieczny: Budowanie wspólnoty na rzecz społecznie odpowiedzialnego przedsiębiorstwa	193

Część 4. Dobre i złe praktyki z zakresu społecznej odpowiedzialności organizacji

---

Katarzyna Lorecka, Jacek Murawski, Marek Kosycarz: Wolontariat pracowniczy jako innowacyjny instrument polityki motywacyjnej przedsiębiorstwa na przykładzie Microsoft sp. z o.o.	209
Magdalena Kaźmierczak: Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR) – czynnik rozwoju kapitału ludzkiego organizacji	225
Ewa Beck-Krala, Katarzyna Klimkiewicz: W kierunku kształtowania świadomej polityki społecznej odpowiedzialności uczelni wyższych	234
Anna Brdulak: Zróżnicowane poziomy zaawansowania dobrych i złych praktyk w wybranych firmach	248
Maria Roszkowska-Słiż: Społeczna odpowiedzialność mediów. Analiza przypadków	257
Ewa Głuszek: Skuteczność inicjatyw z zakresu CSR jako strategii zabezpieczenia reputacji przedsiębiorstwa na wypadek kryzysu	271
Paweł Żuraw: Społeczna odpowiedzialność ośrodków szkolenia kierowców w świetle norm prawnych regulujących organizację branży szkoleniowej	286
Dorota Teneta-Skwiercz: Filantropia korporacyjna – istota, formy i motywy dobroczynności przedsiębiorstwa	297

Część 5. Rola interesariuszy w kształtowaniu polityki społecznej odpowiedzialności organizacji

---

Elżbieta Kolasińska: Interesariusze a społeczna odpowiedzialność organizacji ...	309
Adriana Paliwoda-Matiolańska: Konsumeryzm a społeczna odpowiedzialność biznesu	314

Małgorzata Koszewska: Rola konsumentów w rozwoju społecznej odpowiedzialności w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem rynku tekstylno-odzieżowego	327
Agata Pierścieniak: Postawy młodych pracowników wobec społecznej odpowiedzialności biznesu	335

Część 6. Standardy, raportowanie i ocena społecznej odpowiedzialności organizacji

---

Grażyna Aniszewska: Społeczna odpowiedzialność organizacji według 100 największych firm Europy Środkowo-Wschodniej	347
Piotr Wójcik: Dyfuzja standardów odpowiedzialności społecznej w sieciach przedsiębiorstw w Polsce	357
Zbigniew Antczak: CSR w perspektywie menedżerów oraz konsumentów (wyniki badań)	367
Tomasz Brzozowski: Raportowanie odpowiedzialności przedsiębiorstw – współczesne tendencje i problemy badawcze	377
Grzegorz Zasuwa: Stopień wykorzystania wytycznych GRI w raportach społecznych europejskich przedsiębiorstw	385
Agata Rudnicka: Rola społecznej odpowiedzialności w zarządzaniu ryzykiem	396
Renata Koneczna, Łukasz Lelek: Ekologiczna ocena przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego – zastosowanie metody LCA	404
Magdalena Stefańska: CSR a wartość przedsiębiorstwa	415

Summaries

Part 1. Today's challenges and dilemmas of Corporate Social Responsibility development

---

Halina Zboroń: Discussions on academic responsibility of economists	29
Magdalena Rojek-Nowosielska: Model approach of Corporate Social Responsibility	39
Tomasz Brzozowski: Continuous improvement of integrated management systems in the area of corporate responsibility	47
Piotr Rogala: A citizen as a metaphor of socially responsible organization ..	53
Adrian Pyszka: The use of contradiction in the companies to build a dynamic model of CSR strategy	65
Katarzyna Bachnik: Corporate Social Responsibility from ethical and cultural perspective	74

Kazimierz Banasiewicz: Correlation between the aspects of Corporate Social Responsibility and organizational life cycle	83
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn: Innovation and risk in the area of Corporate Social Responsibility	90

Part 2. Corporate Social Responsibility in some aspects of social policy

---

Zdzisław Pisz: Social policy in enterprises and corporate social responsibility in the period of system transition in Poland	103
Janusz Reichel: Social responsibility of organisations from different sectors	110
Mirosław Grewiński: Relations between multisectoral social policy and the concept of corporate social responsibility	118
Stanisław Kamiński: Public-private partnership as a form of intersectoral relations	127
Andrzej Sztando: Social responsibility deficiencies of local authorities in local development strategic planning	138
Joanna Szczepaniak: About the idea of social responsibility of family as an entity of social policy – some reflections	156

Part 3. Corporate Social Responsibility in opinions and practice in Poland

---

Ewa Stawicka: Subjective assessment of Corporate Social Responsibility in future entrepreneurs' opinion	165
Joanna Krasodomska: Corporate Social Responsibility in the operations of Polish enterprises and in students' education	176
Paweł Chlipała: Corporate Social Responsibility in Poland – results of CSR campaign analysis	184
Anna Szcześniak: “Fair play businesses” – Corporate Social Responsibility in practice	192
Janusz Kroik, Jan Skonieczny: Building the coalition for Corporate Social Responsibility	206

Part 4. Good and bad practice of Corporate Social Responsibility

---

Katarzyna Lorecka, Jacek Murawski, Marek Kosycarz: Employee volunteering as an innovative instrument of corporate employee motivation policy on the example of Microsoft Ltd. company	224
Magdalena Kaźmierczak: Corporate Social Responsibility (CSR) – the factor of human capital development in the organization	233

Ewa Beck-Krala, Katarzyna Klimkiewicz: Towards aware policy of social responsibility in higher education	247
Anna Brdulak: Diversified levels of advancement of good and bad practices on the example of chosen companies	256
Maria Roszkowska-Śliż: Media and their social responsibility. Case studies analysis	270
Ewa Gluszek: Effectiveness of CSR initiatives as a strategy of corporate reputation insurance during crisis	285
Paweł Żuraw: Social responsibility of drivers' education centers in the light of legal norms regulating the education trade organization	296
Dorota Teneta-Skwiercz: Corporate philanthropy – its essence, forms and reasons of enterprises' charity	305

Part 5. The role of stakeholders in shaping the policy of Corporate Social Responsibility

---

Elżbieta Kolasińska: Stakeholders and the organization's social responsibility	313
Adriana Paliwoda-Matiolańska: Consumerism and Corporate Social Responsibility	326
Małgorzata Koszewska: Consumers' role in the development of corporate social responsibility in Poland, particularly regarding the market for textiles and clothing	334
Agata Pierścieniak: Young workers' attitude towards Corporate Social Responsibility	344

Part 6. Standards, reporting and assessment of Corporate Social Responsibility

---

Grażyna Aniszewska: Corporate Social Responsibility according to 100 largest companies of Central and Eastern Europe	356
Piotr Wójcik: Diffusion of the Corporate Social Responsibility standards in industrial networks in Poland	366
Zbigniew Antczak: Corporate Social Responsibility in the perspective of managers and consumers (the results of a survey)	375
Tomasz Brzozowski: Continuous improvement of integrated management systems in the area of corporate responsibility	384
Grzegorz Zasuwa: The degree of application of the GRI guidelines in European companies' reports on Corporate Social Responsibility	395

Agata Rudnicka: The role of Corporate Social Responsibility in risk management	403
Renata Koneczna, Łukasz Lelek: Environmental assessment of automotive enterprises – application of LCA method	414
Magdalena Stefańska: CSR and corporate value	425

Tomasz Brzozowski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

RAPORTOWANIE ODPOWIEDZIALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW – WSPÓŁCZESNE TENDENCJE I PROBLEMY BADAWCZE

Streszczenie: Raportowanie kwestii niefinansowych jest coraz popularniejsze wśród przedsiębiorstw na świecie i w Polsce. Powoduje to, że raporty przedsiębiorstw stają się przedmiotem dyskusji i badań naukowych. Celem artykułu jest wskazanie współczesnych tendencji w kształtowaniu się praktyki raportowania oraz najistotniejszych problemów badawczych z tym związanych, wśród których wskazano przede wszystkim na kwestie definiowania zakresu raportowania i treści raportów.

Słowa kluczowe: raportowanie, raport odpowiedzialności, raport zrównoważonego rozwoju.

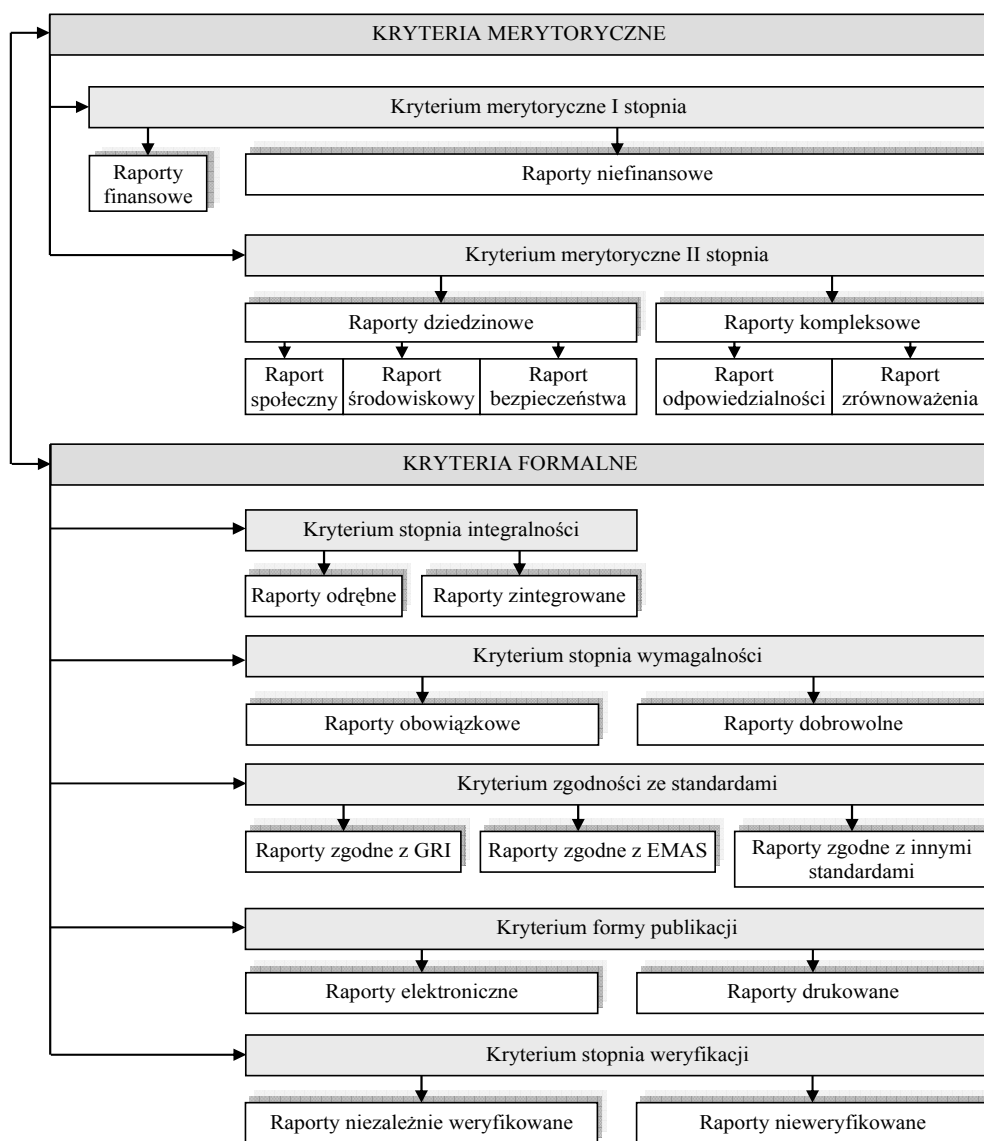
1. Wstęp

Raportowanie o działalności i wynikach przedsiębiorstw jest zjawiskiem niezwykle interesującym zarówno dla organizacji przygotowujących i publikujących raporty, jak i dla badaczy zajmujących się tą problematyką. W odniesieniu do przedsiębiorstw eksperci podkreślają, że sam proces przygotowania raportu – poza wymiernym efektem w postaci ostatecznie opracowanego dokumentu – może mieć charakter samooceny organizacji w różnych obszarach jej działalności. Przy czym jest to możliwe w przypadku zastosowania jednego z wiodących, międzynarodowych standardów raportowania. Dla badaczy zajmujących się problematyką zarządzania środowiskowego, społecznej odpowiedzialności czy też zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw wspomniane raporty mogą być bogatym źródłem informacji na temat ich działalności, dobrych praktyk, podejmowanych wyzwań oraz osiągniętych wyników.

Celem artykułu jest próba wskazania i dokonania oceny tendencji w kształtowaniu się praktyki raportowania na podstawie dostępnych źródeł zastanych.

2. Klasyfikacja i charakterystyka raportów

Raportowanie o działalności i wynikach przedsiębiorstw jest zjawiskiem mocno zróżnicowanym w swym zakresie i formie. Jednak możliwe jest dokonanie klarownej klasyfikacji raportów według kryteriów merytorycznych i formalnych (por. rys. 1).

Rys. 1. Schemat klasyfikacji raportów z działalności przedsiębiorstwa

Źródło: opracowanie własne.

Według kryterium merytorycznego raporty z działalności podzielić można na te dotyczące kwestii finansowych i pozostałe, dotyczące innych zagadnień związanych z działalnością przedsiębiorstwa.

Pierwszy rodzaj raportów, określanych dalej jako raporty finansowe, utożsamiać można z raportem rocznym. Jednak – jak wskazuje M. Marcinkowska – raporty roczne, obejmujące tylko sprawozdania finansowe, nie są wystarczającym źródłem informacji pozwalających podejmować decyzje ekonomiczne. Wynika to z faktu, że na przetrwanie i rozwój przedsiębiorstwa wpływa także wiele innych, pozafinansowych czynników¹.

Drugi rodzaj raportów wyróżniony według kryterium merytorycznego określany może być na różne sposoby. Na przykład K. Gazdar mówi o raportach niefinansowych, których treść dotyczyć może:

- przewagi konkurencyjnej: baza klientów, wartość marki, udziały w rynkach;
- umiejętności zarządzania: strategia, mechanizmy, procesy;
- zasobów ludzkich: produktywność, motywacje, wiedza;
- wartości etycznych: społeczna odpowiedzialność, zrównoważony rozwój, relacje z interesariuszami².

Z kolei M. Marcinkowska mówi w tym przypadku o raportach kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa, wymieniając jednocześnie elementy tworzące ten kapitał i mogące być przedmiotem raportowania, w tym informacje o:

- pracownikach, a w szczególności dotyczące polityki kadrowej, systemów wynagradzania i motywowania, warunków pracy, wielkości zatrudnienia, fluktuacji i absencji pracowników, a także równouprawnienia;
- klientach, dotyczące docelowych grup klientów, stopnia spełniania oczekiwań klientów, budowania relacji z klientami, zjawisk pozyskiwania i utraty klientów;
- markach handlowych, m.in. dotyczące strategii marek, metod i narzędzi budowania wizerunku marki oraz jej rozpoznawalności;
- dostawcach, a w tym m.in. o budowaniu relacji z dostawcami, sposobach kontroli jakości dostaw i zmniejszania ryzyka związanego z dostawami;
- jakości, głównie dotyczące stosowanych systemów zarządzania jakością, stosowanych norm i uzyskanych certyfikatów;
- pracach badawczo-rozwojowych, w tym o prowadzonych badaniach i ich efektach oraz wpływie na przyszłość przedsiębiorstwa i jego wyrobów;
- wpływie przedsiębiorstwa na środowisko i jego polityce ekologicznej, zgodności z obowiązującym prawem i normami, stosowanych systemach zarządzania i podejmowanych działaniach środowiskowych;

---

¹ M. Marcinkowska, *Raport roczny z działań i wyników przedsiębiorstwa*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2004, s. 49.

² K. Gazdar, *Reporting Nonfinancials*, John Wiley & Sons, West Sussex 2007, s. 5-6.

- zrównoważonym rozwoju przedsiębiorstwa, czyli kwestiach środowiskowych i społecznych związanych z działalnością biznesową i wzajemnych relacjach między tymi zagadnieniami;
- społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa, czyli wzajemnych relacjach ze społeczeństwem³.

Na podstawie kryterium merytorycznego można dokonać dalszego podziału raportów niefinansowych na:

- 1) raporty dziedzinowe, dotyczące określonych, odrębnych zagadnień;
- 2) raporty kompleksowe, ujawniające informacje dotyczące w sposób całościowy większej liczby zagadnień związanych z działalnością przedsiębiorstwa.

Rodzaje raportów wyróżnione w ramach tego podziału przedstawione zostały w tabeli 1.

Tabela 1. Rodzaje i zakres informacji ujawnianych w raportach przedsiębiorstw

Rodzaj raportu	Obszar i zagadnienia szczegółowe		
	obszar ekonomiczny	obszar społeczny	obszar środowiskowy
Dziedzinowy			
Raport środowiskowy			✓✓✓
Raport bezpieczeństwa		✓✓	✓✓✓
Raport społeczny		✓✓✓	✓
Kompleksowy			
Raport roczny	✓✓✓	✓ → ✓✓	✓ → ✓✓
Raport odpowiedzialności	✓ → ✓✓	✓✓✓	✓✓
Raport zrównoważenia	✓✓✓	✓✓✓	✓✓✓
✓ – dotyczy w stopniu małym ✓✓ – dotyczy w stopniu średnim ✓✓✓ – dotyczy w stopniu dużym			

Źródło: opracowanie własne.

Z tabeli wynika, że wyróżnione rodzaje raportów mogą zawierać informacje dotyczące zagadnień ekonomicznych, społecznych i środowiskowych z różnym stopniem natężenia. Okazuje się, że nie wszystkie raporty sklasyfikowane jako kompleksowe zawierają zagadnienia ekonomiczne, społeczne i środowiskowe z jednakowym natężeniem. Dlatego raport zrównoważenia, jako najpełniejszy, jest obecnie wiodącym narzędziem informowania stron zainteresowanych o działalności przedsiębiorstwa. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że będący elementem obligatoryjnej sprawozdawczości przedsiębiorstw raport roczny coraz częściej – poza informacjami wymaganymi prawem – jest miejscem ujawniania informacji pozafinansowych, a niektóre firmy podejmują decyzję o publikowaniu tylko jednego kompleksowego raportu. Przykładem takiego opracowania jest raport roczny za

³ Por. M. Marcinkowska, wyd. cyt., s. 227-270.

2010 r. Grupy Lotos, który został wyróżniony w ostatniej edycji konkursu na najlepszy raport społeczny⁴.

Kolejne kryterium klasyfikacji raportów ma już charakter formalny i dotyczy stopnia integralności raportu. Kryterium to odnosi się w zasadzie tylko do raportów dziedzinowych, dotyczących konkretnych zagadnień – środowiskowych lub społecznych. Raporty te mogą bowiem stanowić odrębny dokument, ale mogą także być częścią raportu kompleksowego.

Według stopnia wymagalności raporty można podzielić na te, których publikowanie jest wymagane przez prawo, czyli raporty obowiązkowe, oraz te publikowane na podstawie dobrowolnie podjętych decyzji przez kierownictwo przedsiębiorstwa, czyli raporty dobrowolne. Wśród odbiorców raportów zdania co do ich obligatoryjności są podzielone, przy czym za wprowadzeniem obowiązku publikowania opowiadają się środowiska akademickie, organizacje pozarządowe i analitycy finansowi. Natomiast przeciwnego zdania są przedstawiciele raportujących przedsiębiorstw⁵. Uzasadniając swój pogląd, zwolennicy obligatoryjności raportowania podkreślali znaczenie korzyści, jakie niesie za sobą upowszechnianie wiedzy na temat społecznej działalności biznesu. Jednocześnie okazało się, że odbiorcy raportów nie podzielają obaw dotyczących zmniejszenia się kreatywności i innowacyjności raportowania⁶.

Warto w tym miejscu zwrócić jeszcze uwagę na zagadnienia dotyczące zawartości i jakości raportów. Poprawne przedstawienie treści w raporcie oraz spełnienie postulatów czy też atrybutów dobrego raportu wpływa m.in. na jego wiarygodność. Atrybuty jakości raportów zdefiniowane zostały przez WBCSD w *Sustainable Development Reporting. Striking the Balance*⁷ oraz organizację GRI w *Sustainability Reporting Guidelines* w odniesieniu do raportów zrównoważenia. Sugeruje się zwrócenie uwagi na:

1) istotność (*materiality*), oznaczającą, że informacje ujawniane w raporcie odzwierciedlają najistotniejsze zagadnienia ekonomiczne, środowiskowe i społeczne związane z funkcjonowaniem organizacji, mogące wpływać na decyzje podejmowane przez interesariuszy;

2) uwzględnienie interesariuszy (*stakeholder inclusiveness*), przejawiające się tym, że raportująca organizacja umieszcza informacje o zidentyfikowanych grupach interesu i sposobie spełnienia ich oczekiwań informacyjnych;

3) kontekst zrównoważonego rozwoju (*sustainability context*), oznaczający, że raportująca organizacja rozumie istotę zrównoważonego rozwoju i potrafi osadzić swoją działalność, jej wyniki i zamierzenie w kontekście zasad zrównoważonego rozwoju;

---

⁴ www.raportyspoleczne.pl (15.05.2011).

⁵ *Accounting for Good: the Global Stakeholder Report 2005*, Pleon Kohtes Klewes GmbH, Bonn 2005, s. 54.

⁶ Por. tamże, s. 11-12.

⁷ Por. *Sustainable Development Reporting. Striking the Balance*, World Business Council of Sustainable Development, 2002, s. 28-29.

4) zachowanie równowagi (*balance*) pomiędzy informacjami pozytywnymi i negatywnymi, co ma wpływ na wiarygodność raportu i przydatność w podejmowaniu decyzji przez interesariuszy;

5) dokładność i rzetelność (*accuracy and reliability*), oznaczające, że informacje ujawniane w raporcie powinny być dokładne, szczegółowe i pozbawione błędów⁸.

Przedstawione atrybuty dobrego raportu – lub ich różne kombinacje i modyfikacje – z jednej strony są wytycznymi dla organizacji przygotowujących raporty, a z drugiej mogą stanowić kryteria oceny raportów w różnego rodzaju konkursach i badaniach⁹.

3. Raportowanie w Polsce w świetle wyników konkursu Raporty Społeczne

Zarówno w Polsce, jak i na świecie jedną z głównych form upowszechniania raportowania wśród przedsiębiorstw są konkursy na najlepsze raporty niefinansowe. W Polsce konkurs taki organizowany jest od 2007 r. przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu, PricewaterhouseCoopers i csr consulting. Istotne jest to, że wraz z kolejnymi edycjami konkursów pojawiają się opracowania analizujące merytoryczną stronę raportów publikowanych przez polskie organizacje¹⁰. Na ich podstawie oraz na podstawie badań własnych można sformułować kilka interesujących wniosków.

Łącznie we wszystkich edycjach konkursu zgłoszonych zostało sześćdziesiąt raportów opublikowanych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w różnych branżach (por. tab. 2).

Na podstawie przedstawionych wyników można stwierdzić, że powszechność raportowania wśród przedsiębiorstw wywodzących się z różnych branż charakteryzuje się strukturą podobną do tej, która zidentyfikowana została w wyniku badań prowadzonych od wielu lat w układzie międzynarodowym¹¹. A zatem dominują w tym zestawieniu przedsiębiorstwa branży finansowej i ubezpieczeń, a w dalszej kolejności spożywczej, paliwowej i energetycznej. W układzie międzynarodowym znaczącymi „graczami” w dziedzinie raportowania są ponadto przedsiębiorstwa z branży motoryzacyjnej, metalowej, chemicznej i elektronicznej, ale tendencje te nie znalazły odzwierciedlenia w strukturze raportów organizacji uczestniczących w konkursie.

---

⁸ Por. *Sustainability Reporting Guidelines, Global Reporting Initiative*, Amsterdam 2006, s. 8-9; *Sustainable development reporting...*, s. 28-29.

⁹ Por. www.raportyspoleczne.pl (20.04.2011).

¹⁰ M. Greszta, *Konkurs Raporty Społeczne 2010*, http://www.raportyspoleczne.pl/docs/zasobnik_plik_20110110112922_856.pdf (2.05.2011).

¹¹ Por. KPMG International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2008, KPMG International, Amsterdam 2008.

Tabela 2. Liczba raportów w kolejnych edycjach konkursu wg branż

Branża	2007	2008	2009	2010	Razem	Odsetek
Finansowa	7	2	3	2	14	23,3
Spożywcza	2	4	1	2	9	15,0
Paliwowa	1	3	2	2	8	13,3
Energetyczna	1	1	1	3	6	10,0
Farmaceutyczna	1	2	2	1	6	10,0
Inna	0	0	2	3	5	8,3
Handlowa	1	0	0	3	4	6,7
Logistyczna	2	0	0	0	2	3,3
Chemiczna	0	0	0	1	1	1,7
Drzewna	0	1	0	0	1	1,7
Media	0	0	1	0	1	1,7
Nowe technologie	0	1	0	0	1	1,7
Telekomunikacja	1	0	0	0	1	1,7
Tytoniowa	1	0	0	0	1	1,7
Razem	17	14	12	17	60	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.raportyspoleczne.pl (1.05.2011).

Mimo to można przyjąć, że struktura organizacji zgłaszających swoje raporty do konkursu jest w pewnym stopniu podobna do struktury organizacji raportujących w ogóle. Prawdziwe będzie także stwierdzenie, że taka struktura organizacji publikujących raporty wynika między innymi z motywów, jakimi kierują się one, podejmując decyzję o przygotowaniu raportu – problematyka ta podjęta zostanie w dalszej części opracowania.

Kolejnym zagadnieniem, którego analiza mogła zostać przeprowadzona na podstawie wyników omawianego konkursu, jest ciągłość oraz rozwój raportowania. Przeprowadzona analiza pozwala stwierdzić, że ogólnie mniej niż połowa organizacji ponowiła udział w konkursie – nieco ponad 20% organizacji wzięło udział w dwóch edycjach, a niewiele mniej niż 20% wystartowało w konkursie trzy lub cztery razy. Wnioski te są o tyle znaczące, że opisują sytuację, która raczej nie ma miejsca w przypadku konkursów międzynarodowych, gdzie większość organizacji zachowuje ciągłość udziału. Tymczasem większość organizacji zgłaszających swoje raporty w kolejnych edycjach konkursu w Polsce to debiutanci (por. tab. 3). Świadczy to o niewielkiej dojrzałości praktyki raportowania w Polsce, ale może też wskazywać, że organizacje zgłaszające swoje raporty w kolejnych edycjach konkursu nie odniosły z tego spodziewanych korzyści. Problematyka ta wymagałaby podjęcia dalszych badań.

Dominującym rodzajem raportu biorącego udział w konkursie jest raport społeczny (por. tab. 4). Przy czym już pobieżna analiza treści tych raportów wskazuje, że mianem raportu społecznego określane są nie tylko publikacje dotyczące *stricto* działalności społecznej, ale także te, które – zgodnie z przedstawioną wcześniej klasyfikacją – mogłyby zostać uznane za raporty kompleksowe, czyli raporty odpowiedzialności lub zrównoważonego rozwoju. Wynika to z faktu, że przedsię-

biorstwa często umieszczają w swoich raportach społecznych szeroki zakres informacji obejmujący aspekty społeczne, środowiskowe i ekonomiczne związane z działalnością. Mimo że problem ten może zostać uznany za mało znaczący z praktycznego punktu widzenia, to warto byłoby podjąć działania zmierzające do uporządkowania terminologii stosowanej przez organizatorów konkursu i zwiększania wiedzy osób przygotowujących raporty i interesariuszy będących odbiorcami tych raportów. Tym bardziej że w ujęciu globalnym praktyka raportowania w większym stopniu uwzględnia dorobek nauki w zakresie zrównoważonego rozwoju i potrafi poprawnie definiować i odnosić się do tego zagadnienia¹².

Tabela 3. Ciągłość udziału w kolejnych edycjach konkursu

Charakterystyka	2007	2008	2009	2010	Razem	Odsetek
Debiutujący	17	8	3	8	36	60,0
Udział w 2 edycjach	0	6	4	3	13	21,7
Udział w 3 edycjach	0	0	5	4	9	15,0
Udział w 4 edycjach	0	0	0	2	2	3,3
Razem	17	14	12	17	60	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.raportyspoleczne.pl (1.05.2011).

Tabela 4. Raporty publikowane przez organizacje w Polsce według rodzaju

Branża	Społeczny	Środowiskowy	Odpowiedzialności	Zrównoważonego rozwoju
Finanse	10	0	3	1
Spożywczy	7	1	0	1
Handel	4	0	0	0
Inny	4	0	0	1
Paliwowy	4	1	2	1
Farmaceutyczny	3	2	0	1
Energetyczny	2	1	1	2
Drzewny	1	0	0	0
Logistyczny	1	0	1	0
Telekomunikacja	1	0	0	0
Tytoniowy	1	0	0	0
Chemiczny	0	1	0	0
Media	0	1	0	0
Nowe technologie	0	0	1	0
Razem	38	7	8	7
Odsetek	63,3	11,7	13,3	11,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.raportyspoleczne.pl (1.05.2011).

¹² Por. T. Brzozowski, *Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa a zrównoważony rozwój – teoria i praktyka w świetle treści raportów odpowiedzialności i zrównoważenia przedsiębiorstw*, [w:] Z. Pisz, M. Rojek-Nowosielska (red.), *Społeczna odpowiedzialność organizacji. Perspektywa badawcza i wyzwania praktyczne*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 100, Wrocław 2010, s. 212-213.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że istnieją takie przedsiębiorstwa w Polsce, które przyjęły i realizują określoną politykę raportowania. Przykładem takiej organizacji jest Grupa Lotos, która przeszła ścieżkę od raportów dziedzinowych do kompleksowych, publikując najpierw raporty środowiskowe i społeczne, a obecnie zintegrowany z raportem rocznym kompleksowy raport zrównoważonego rozwoju. Dodatkowo – co zostało wskazane przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu jako dobra praktyka w raportowaniu – raport ten dostępny jest na stronach internetowych spółki w wersji umożliwiającej dostęp do poszczególnych obszarów tematycznych raportu¹³.

4. Problematyka raportowania w ujęciu globalnym

W wielu dyskusjach na temat raportowania bardzo często podnoszona jest kwestia motywów, jakimi kierują się organizacje, przygotowując swoje raporty niefinansowe, z jednoczesnym wskazaniem, że kierowanie się możliwością uzyskania – w sposób bezpośredni lub pośredni – dodatkowych wymiernych korzyści, takich jak zwiększenie udziału w rynku, zwiększenie liczby klientów, zwiększenie zysków, nie jest postępowaniem godnym naśladowania. Należy przy tym podkreślić, że podobne wątpliwości dotyczą realizowania koncepcji społecznej odpowiedzialności w ogóle.

Tymczasem, analizując przesłanki sprawiające, że raportowanie staje się wśród organizacji coraz powszechniejsze, nietrudno dostrzec, że jest to rzeczywiście działalność zmierzająca do poprawy pozycji konkurencyjnej raportujących przedsiębiorstw.

Według sondażu zrealizowanego przez KPMG głównymi przesłankami raportowania są:

- 1) względy etyczne i ekonomiczne,
- 2) reputacja marki, motywowanie pracowników oraz innowacyjność i nauka,
- 3) zarządzanie ryzykiem, wzmacnianie relacji z partnerami i inwestorami¹⁴.

Chociaż odpowiednie wyniki badań nie zostały dotychczas opublikowane, to można przypuszczać, że istnieje pewna zależność pomiędzy branżą, w jakiej funkcjonuje raportujące przedsiębiorstwo, a głównymi – wskazanymi powyżej – motywami raportowania.

Demonstrowanie za pośrednictwem raportów odpowiedzialnego sposobu prowadzenia działalności powinno być właściwe dla każdego rodzaju organizacji. Jednak w przypadku przedsiębiorstw m.in. z sektora finansowego i ubezpieczeń, których działalność w dużym stopniu opiera się na zaufaniu, to budowanie wizerunku organizacji odpowiedzialnej nabiera szczególnego znaczenia.

W przypadku przedsiębiorstw z branż takich, jak motoryzacja czy elektronika użytkowa, poza kwestiami etycznymi niezwykle istotne są zagadnienia dotyczące in-

---

¹³ http://www.lotos.pl/korporacyjny/grupa_lotos/braporty_roczne_grupy_lotosb (7.05.2011).

¹⁴ *KPMG International...*, s. 18.

nowacyjności produktów. Wynika to m.in. z tego, że właśnie poprzez innowacyjność swoich produktów przedsiębiorstwa te przyczyniają się do zmniejszania presji gospodarki na środowisko przyrodnicze. Co więcej, ekologia jest obecnie jednym z głównych wyznaczników kierunków rozwoju w omawianych branżach. Dlatego raporty publikowane przez te przedsiębiorstwa charakteryzują się tym, że koncentrują się przede wszystkim na technicznych aspektach procesów produkcyjnych i produktów, które w innowacyjny sposób i w całym cyklu życia cechują się zmniejszonym oddziaływaniem na środowisko. Często zagadnienia te uwzględniają także wpływ dostawców w całym łańcuchu dostaw danego przedsiębiorstwa.

Z zapewnieniem ciągłości łańcuchów dostaw i ciągłości działania przedsiębiorstw w ogóle wiąże się zagadnienie identyfikowania i oceny ryzyka. W przypadku przedsiębiorstw, których działalność może spotkać się z wieloma zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi, właśnie ryzyko i sposoby reagowania na nie są wiodącym motywem w raportowaniu. Podejście to dotyczy głównie przedsiębiorstw sektora energetycznego i paliwowego, a uwidocznione zostało wyraźnie w raportach takich przedsiębiorstw, jak BP czy Grupa Lotos.

Tak jak zostało zasygnalizowane wcześniej, przedstawione powiązania pomiędzy motywami raportowania a specyfiką danej branży mogą stanowić interesujący przedmiot badań. Tym bardziej że dotychczas nie wykazano jednoznacznie zależności pomiędzy raportowaniem (a dokładnie poziomem jakości ujawnianych w raportach informacji) a pozycją konkurencyjną przedsiębiorstw¹⁵.

Poza problematyką przesłanek raportowania warto wskazać na jeszcze inne wyzwania stojące przed raportowaniem¹⁶.

Jednym z nich jest określanie granic raportowania, czyli precyzyjne zdefiniowanie zakresu raportu. Związane jest to z przyjęciem przez raportujące przedsiębiorstwo zakresu odpowiedzialności, który może obejmować np. pojedyncze zakłady produkcyjne, grupy takich zakładów (np. wszystkie lokalizacje na terenie Europy), koncerny w układzie globalnym lub uwzględniać częściowo lub kompleksowo inne organizacje uczestniczące w łańcuchu dostaw. Jednym z kryteriów pomocnych w określaniu zakresu raportu może być ocena możliwości nadzorowania i wpływu na poszczególne organizacje tworzące łańcuch dostaw. Zagadnienie to nabiera szczególnie dużego znaczenia w sytuacji, kiedy zakłady produkcyjne należące do danego koncernu zlokalizowane są w różnych częściach świata, także w takich, w których np. występują problemy z łamaniem praw człowieka. Oczywiście wyłączenie takich informacji z raportu jest niemożliwe – obniżyłoby to wiarygod-

---

¹⁵ P. Roszkowska, *Raportowanie społecznej odpowiedzialności w świetle teorii i praktyki konkurencyjności przedsiębiorstwa*, [w:] Z. Pisz, M. Rojek-Nowosielska, *Spoleczna odpowiedzialność organizacji. Metodyka, narzędzia, ocena*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 156, Wrocław 2011, s. 305-308.

¹⁶ Por. *The State of Play in Sustainability Reporting in the European Union*, Komisja Europejska, 2011, s. 107-119.

ność i mogło spotkać się z negatywną oceną. Należy podkreślić, że sprostanie wyzwaniom raportowania w tym zakresie polegać ma raczej na jednoznacznym uwypukleniu w raportach tej problematyki.

Zagadnieniem związanym z powyższym jest zapewnienie kompletności i odpowiedniej jakości treści ujawnianych w raportach. Zasadniczo związane jest to z realizacją postulatów dobrego raportowania wymienionych w drugiej części niniejszego opracowania. Wskazuje się, że w praktyce sposobem na zapewnienie kompletności treści raportu jest określanie jej w wyniku przeprowadzonego dialogu ze stronami zainteresowanymi działalnością raportującego przedsiębiorstwa. W taki sposób konstruowanych jest wiele raportów, także przedsiębiorstw krajowych. Takie podejście prezentuje Danon, którego raport zwyciężył w konkursie na najlepszy raport społeczny w 2010 roku, a przeprowadzony przez to przedsiębiorstwo dialog z zainteresowanymi wyróżniony został jako dobra praktyka przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu.

Wymienione powyżej kwestie związane z przygotowaniem i publikowaniem raportów niefinansowych to tylko część problematyki, która ponadto obejmuje m.in. takie zagadnienia, jak stosowanie standardów raportowania, niezależną weryfikację raportów czy też rzeczywistą przydatność raportów do budowania przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw. Staną się one przedmiotem dalszych badań autora.

5. Zakończenie

Zasadniczo problematyka związana z raportowaniem nie zmieniła się znacząco na przestrzeni ostatnich lat. Nadal aktualne są rozważania dotyczące tego, czy w ogóle podejmować wysiłek publikowania raportów, jak zapewnić odpowiednią jakość i wiarygodność raportów, jakie motywy kierują organizacjami publikującymi raporty i jakie korzyści można osiągnąć z takiej działalności. Główne zmiany, jakie się dokonały, dotyczą rozwoju formy raportów i przejścia od wersji drukowanych do interaktywnych form elektronicznych oraz przejścia od raportów dziedzinowych do kompleksowych, często zintegrowanych z raportem rocznym. Wydaje się, że jest to najistotniejsza zmiana, ponieważ odzwierciedla współczesne problemy gospodarki w ujęciu globalnym oraz uwzględnia oczekiwania wszystkich stron zainteresowanych działalnością organizacji.

Podsumowując niniejsze rozważania, należałoby potwierdzić tezę postawioną na wstępie, że raportowanie jest zarówno interesującym przedmiotem badań, jak i przydatnym narzędziem zarządzania. W związku z tym wyzwania stojące przed przedsiębiorstwami już publikującymi raporty, a także tymi, którzy dopiero zamierzają to robić, powinny spotkać się ze zdecydowaną reakcją środowisk mających wpływ na upowszechnianie i kształtowanie się praktyki raportowania w Polsce.

Literatura

- Accounting for Good: the Global Stakeholder Report 2005*, Pleon Kohtes Klewes GmbH, Bonn 2005.
- Brzozowski T., *Spoleczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa a zrównoważony rozwój – teoria i praktyka w świetle treści raportów odpowiedzialności i zrównoważenia przedsiębiorstw*, [w:] Z. Pisz, M. Rojek-Nowosielska (red.), *Spoleczna odpowiedzialność organizacji. Perspektywa badawcza i wyzwania praktyczne*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 100, Wrocław 2010.
- Gazdar K., *Reporting Nonfinancials*, John Wiley & Sons, West Sussex 2007.
- Greszta M., *Konkurs Raporty Społeczne 2010*, http://www.raportyspoleczne.pl/docs/zasobnik_plik_20110110112922_856.pdf.
- KPMG International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2008*, KPMG International, Amsterdam 2008.
- Marcinkowska M., *Raport roczny z działań i wyników przedsiębiorstwa*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2004.
- Roszkowska P., *Raportowanie społecznej odpowiedzialności w świetle teorii i praktyki konkurencyjności przedsiębiorstwa*, [w:] Z. Pisz, M. Rojek-Nowosielska (red.), *Spoleczna odpowiedzialność organizacji. Metodyka, narzędzia, ocena*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 156, Wrocław 2011.
- Sustainability Reporting Guidelines*, Global Reporting Initiative, Amsterdam 2006.
- Sustainable Development Reporting. Striking the Balance*, World Business Council of Sustainable Development, 2002.
- The State of Play in Sustainability Reporting in the European Union*, Komisja Europejska, 2011.

Źródła internetowe

- http://ec.europa.eu/environment/emas/toolkit/toolkit_21_4_2.htm.
- http://www.lotos.pl/korporacyjny/grupa_lotos/braporty_roczne_grupy_lotosb.
- www.raportyspoleczne.pl.

CORPORATE RESPONSIBILITY REPORTING – CONTEMPORARY TENDENCY AND RESEARCH PROBLEMS

Summary: Nonfinancial reporting is more and more popular among companies not only in the world, but also in Poland. This is a reason that corporate reports become a subject of discussions and research. The aim of the article is to present contemporary tendency in corporate reporting and the most important research problems.

Keywords: reporting, responsibility report, sustainability report.